

CREATING JOBS IN GREEN ECONOMY

T. Mostenska, T. Mostenska, O. Ralko

National University of Food Technologies

Key words:

Green economy
Green jobs
Energy-saving
technology
Environment
Sustainable development

Article history:

Received 07.07.2015
Received in revised form
08.08.2015
Accepted 01.09.2015

Corresponding author:

T. Mostenska
E-mail:
5194050@bigmir.net

ABSTRACT

The essence and principles of green economy are described in the article. Thus, the authors concluded that the green economy aims to reduce risks to the environment — the human environment and the reduction of the deficit of natural resources. Among the areas that need to be implemented to achieve the goals and objectives of the green economy in the country could be named following: the introduction of renewable energy sources; implementation of energy efficiency in housing and communal services; the development of organic farming in agriculture; improving the waste management system; improving the management of water resources; development of clean vehicles; conservation and effective management of ecosystems. Authors considered each of these areas through defining their nature and their state of development in Ukraine. As the result of provided study, the authors concluded that, despite the need for substantial investment required for the implementation of green economy, its implementation will allow Ukraine to move to the next level. This is reflected in the increase in GDP, the level of quality of life and employment. Green economy is built on the creation of green jobs and is a component of sustainable development.

СТВОРЕННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ У «ЗЕЛЕНІЙ» ЕКОНОМІЦІ

Т.Л. Мостенська, Т.Г. Мостенська, О.С. Ралко

Національний університет харчових технологій

У статті розглянуто сутність і принципи побудови «зеленої» економіки. Стверджується, що зелена економіка спрямована на зниження ризику для навколишнього середовища — середовища проживання людини і скорочення дефіциту природних ресурсів. Серед напрямків, які необхідно реалізувати для досягнення цілей і вирішення завдань зеленої економіки у конкретній країні, виокремлюють: впровадження відновлювальних джерел енергії; впровадження енергоефективності у житлово-комунальному господарстві; розвиток органічного землеробства у сільському господарстві; удосконалення системи управління відходами; удосконалення системи управління водними ресурсами; розвиток «чистого» транспорту; збереження та ефективно управління екосистемами. Розглянуто кожний із цих напрямків, визначено їх

сутність і стан розвитку в Україні. Незважаючи на необхідність значних інвестицій, що потребує реалізація «зеленої» економіки, її впровадження дозволить вийти Україні на новий рівень розвитку. Це відобразиться на підвищенні ВВП, рівні якості життя населення та рівні зайнятості. Зелена економіка будується на створенні зелених робочих місць і є складовою концепції сталого розвитку.

Ключові слова: *зелена економіка, зелені робочі місця, енергоощадні технології, навколишнє середовище, сталий розвиток.*

Постановка проблеми. Концепція «зеленої економіки», що сформувалася в останні два десятиліття, викликає все більший інтерес вчених і політиків. Зелена економіка є основою сталого розвитку країни. Стійкий розвиток передбачає об'єднання трьох складових: економічної, соціальної й екологічної. У свою чергу, особливістю зеленої економіки є те, що вона забезпечує гармонійну взаємодію між трьома складовими сталого розвитку. При цьому екологічна складова виступає пріоритетним напрямом сталого розвитку. Особливо гострою проблема екологізації економіки є для України. Так, за результатами міжнародного зіставлення індексу якості довкілля, що здійснюється Єльським університетом, Україна займає 102 місце серед 132 країн [1]. За індексом людського розвитку, за даними 2012 р., Україна знаходиться на 78 місці із 187 країн світу [2].

Особливістю зеленої економіки є те, що її елементи можуть використовуватися країнами з різним рівнем розвитку економіки. При цьому найбільш дискусійними питаннями при реалізації концепції зеленої економіки залишаються питання формування робочих місць, оскільки в умовах розвитку зеленої економіки традиційні джерела енергії будуть поступово замінюватися ресурсозберігаючими та відновлюваними, тому цілі галузі економіки будуть скорочувати виробництво, що буде супроводжуватися скороченням кількості працюючих у них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади зеленої економіки були закладені Робертом Костанца (Robert Costanza), Джоном Прупсом (John L.R. Proops), Жероном ван ден Бергом (Jeroen C.J.M. Van Den Bergh), Робертом Бейлі (Robert G. Bailey) та іншими. Питання зеленої економіки розглядалися в працях: М. Букчина, Дж. Джекобса, Р. Карсона, Е. Шумахера, Л. Маргуліса, Д. Кортена, Б. Фаллера, Х. Делі, С. Ліпіна, Д. Медоуза, С. Хоукена та ін.

Мета статті. Визначити основні характеристики зеленої економіки, її вплив на зайнятість населення та створення робочих місць.

Виклад основних результатів дослідження. Збільшення навантаження на навколишнє середовище, виснаження природних ресурсів при нераціональному їх використанні змушує вчених спрямовувати свої зусилля на пошук рішень проблеми ресурсозбереження й зниження негативного впливу на екосистему. Реалізація концепції зеленої економіки дозволить вирішити, в тому числі, і соціальні проблеми, пов'язані зі створенням нових робочих місць. У бізнес-середовищі все більше уваги приділяють зеленій економіці, направляючи в її розвиток все більший обсяг інвестицій.

Переважна більшість розвинених країн вкладає в розвиток зеленої економіки значні фінансові ресурси. Найбільший обсяг зелених інвестицій в рамках екологічно орієнтованих заходів, передбачених державними пакетами дій з відновлення економіки, припадає на Китай (22300 млн євро), Японію (12300 млн євро), Республіку Корею (9300 млн євро), Францію (5700 млн євро), Данію (700 млн євро), Бельгію (118,8 млн євро).

Реалізація концепції зеленої економіки знаходиться під пильною увагою міжнародних організацій. Так, ініціатива ООН щодо зеленої економіки заснована на трьох головних принципах:

- оцінка і висунення на перший план природних послуг на національному та міжнародному рівнях;
- забезпечення зайнятості населення за рахунок створення «зелених» робочих місць і розробки відповідної політики;
- використання ринкових механізмів для досягнення сталого розвитку [3].

Розвиток теорії зеленої економіки став закономірним явищем у контексті погіршення стану природних ресурсів і постійно наростаючого навантаження на екосистему. В основі розвитку зеленої економіки лежить розуміння обмеженості природних ресурсів, необхідність вжиття заходів щодо їх раціонального використання та розробка заходів з відновлення екосистем при збереженні доступності енергетичних, сировинних і продовольчих ресурсів.

Теорія зеленої економіки базується на трьох основних постулатах:

- неможливо нескінченно розширювати сферу впливу в обмеженому просторі;
- неможливо вимагати задоволення нескінченно зростаючих потреб в умовах обмеженості ресурсів;
- все на поверхні Землі є взаємопов'язаним [4].

У літературі відсутня єдина точка зору на визначення зеленої економіки. Наведемо деякі з них (табл.).

Таблиця. Теоретичні підходи до визначення зеленої економіки, складено авторами за [5—9]

Джерело	Визначення
1	2
Програма ООН з навколишнього середовища [5]	Зелена економіка — галузі, які створюють і збільшують природний капітал Землі або зменшують екологічні загрози і ризики
Сухдев Паван [6]	Якщо традиційна економіка поєднує працю, технології та ресурси, щоб виробляти товари кінцевого користування й відходи, то зелена економіка повинна повертати відходи назад у виробничий цикл, завдаючи мінімальної шкоди природі
Вікіпедія [7]	Зелена економіка — це напрямок в економічній науці, що сформувався в останні два десятиліття, в рамках якого вважається, що економіка є залежним компонентом навколишнього природного середовища, в межах якого вона існує і є його частиною

1	2
Зеленая экономика [8]	Зелена економіка — це чисті або «зелені» технології (cleantech або greentech), такі нові технології або бізнес-моделі, що пропонують інвесторам і покупцям конкурентоспроможний дохід одночасно із забезпеченням вирішення глобальних проблем
Степаненко Б.В. [9]	«Зелений бізнес» — це комерційна діяльність, спрямована на отримання прибутку від продажу екологічних товарів і послуг

Таким чином, незалежно від наведеного визначення, можна зробити висновки про те, що зелена економіка спрямована на зниження ризику для навколишнього середовища — середовища проживання людини і скорочення дефіциту природних ресурсів.

Розвиток зеленої економіки передбачає інвестування в заходи, які забезпечують зниження екологічних ризиків й екологічного дефіциту для теперішнього і майбутнього поколінь. У цьому проявляється одна із соціальних складових зеленої економіки. Крім того, соціального значення зелена економіка набуває у частині реалізації програми зайнятості населення.

Часто відзначають, що зелена економіка є з'єднувальним процесом між природними екосистемами і соціально-економічними системами, який забезпечує баланс взаємодії людини і природи. І саме такий підхід дозволяє розглядати зелену економіку як міждисциплінарну науку, що знаходиться на стику двох наук: екології й економіки.

Концепція розвитку зеленої економіки розглядає сім основних напрямків, які необхідно реалізувати для досягнення поставлених цілей і вирішення завдань зеленої економіки у конкретній країні:

- впровадження відновлювальних джерел енергії;
- впровадження енергоефективності у житлово-комунальному господарстві;
- розвиток органічного землеробства у сільському господарстві;
- удосконалення системи управління відходами;
- удосконалення системи управління водними ресурсами;
- розвиток «чистого» транспорту;
- збереження й ефективне управління екосистемами [10].

Кожен із напрямків передбачає значний обсяг інвестицій, високий рівень підготовки персоналу та відповідну якість менеджменту. Так, економіка України має високу енергоємність при значній залежності від імпорту енергоносіїв, тому все частіше енергетичні питання набувають політичного змісту та виступають інструментом тиску на нашу країну з боку інших держав. Більшість технологій, що використовуються в енергетиці, промисловості, на транспорті та у житлово-комунальному господарстві, є енерговитратними й надмірно забруднюють повітря, воду і ґрунт [11].

Незважаючи на наявність на території України покладів нафти, газу, вугілля, сланцевого газу, Україна є енергодефіцитною країною, оскільки задовольняє власні потреби в енергоресурсах лише частково, хоча останнім часом ситуація покращується. Якщо у 2010 р. потреба у природному газі

Україною задовольнялась за рахунок власного видобутку лише на 20—25 %, то у 2015 р. власний видобуток газу забезпечував вже 60 % споживання блакитного палива в Україні [12].

Вирішення питання зниження енергозалежності України можливе за рахунок використання відновлюваних джерел енергії: енергії вітру, сонця, біоенергії. Проте перехід на відновлювальну енергетику відбувається занадто повільно. За даними 2014 р., відновлювальна енергетика становила усього 1,21 % від загального обсягу виробництва електроенергії в Україні: на вітрові станції припало 0,71 %, на сонячні — 0,29 %, на малі ГЕС — 0,15 %, 0,06 % склали біомаса.

Сектор відновлюваних джерел енергії налічує 178 підприємств, створених з нуля, на яких працює близько 15000 осіб по всій Україні, а їхні інвестиції в економіку країни склали більш ніж 2,3 млрд дол. США. В той же час в Європі відновлювальна енергетика — це галузь, яка розвивається найбільш динамічно, тому постійно відбувається збільшення ефективності генеруючого устаткування і зниження його вартості [13].

Значна частина житлового фонду була побудована у радянські часи та на початку дев'яностих років ХХ ст., тому більшість житлових комплексів обладнано неефективними теплоізоляційними конструкціями та системами тепlopостачання. Це стало причиною значних втрат тепла, тому одним із завдань економії енергоресурсів є проведення заходів, пов'язаних з утепленням будинків і впровадженням сучасних систем енергозбереження.

Проблема органічного сільського господарства розглядається у багатьох наукових дослідженнях. Існують різні точки зору на можливості задоволення попиту на харчові продукти продукцією органічного сільського господарства. Якщо для розвинутих країн світу перехід на органічні сільськогосподарські продукти є можливістю задоволення потреби у харчових продуктах високої якості і, відповідно, за високими цінами, то для бідних країн світу — це обмеження доступу до дешевих харчових продуктів.

Органічне сільськогосподарське виробництво побудоване на таких принципах:

- органічне сільське господарство має підтримувати та поліпшувати здоров'я ґрунту, рослин, тварин, людей і планети як єдиного та неподільного цілого;

- органічне сільське господарство має ґрунтуватися на принципах взаємодіювання природних екологічних систем і циклів, працюючи з ними й підтримуючи їх;

- органічне сільське господарство повинно базуватися на відносинах, що гарантують справедливість з урахуванням навколишнього природного середовища та життєвих можливостей;

- управління органічним сільським господарством повинно мати превентивний і відповідальний характер для захисту здоров'я й добробуту існуючих і майбутніх поколінь та довкілля [14].

Для вирішення проблеми впровадження органічного сільського господарства необхідно реалізувати технологію виробництва сільськогосподарської продукції, яка побудована на обмеженні використання синтетичних добрив, пестицидів, регуляторів росту і харчових добавок. Забезпечити ефективність сільськогосподарського виробництва при використанні таких технологій може

дотримання сівозмінів, використання органічних добрив: рослинних залишків, компостів, інших органічних відходів виробництва і використання біологічних засобів боротьби зі шкідниками та бур'янами. Озеленення сільського господарства дозволить забезпечити харчування населення екологічно чистими продуктами при зменшенні шкоди навколишньому середовищу та зниженні тиску на екосистему.

Останнім часом активізувалося дослідження проблеми управління відходами. Так, протягом 2014 р. в Україні утворилося 343,5 млн т відходів, у тому числі від економічної діяльності підприємств та організацій — 337,4 млн тонн. Із загального обсягу утворених відходів 342,9 млн т становили відходи ІV класу небезпеки, 641,5 тис. т — ІІІ класу небезпеки, 24,2 тис. т — ІІ класу небезпеки, 2,1 тис. т — І класу небезпеки. Із загальної кількості одержаних відходів спалено з метою отримання енергії — 856,1 тис. т (2,5 %) [15].

Викиди забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел у 2014 р. склали 3036,5 тис. тонн. При цьому щільність викидів забруднюючих речовин в атмосферу досягає майже 70,6 кг на одного мешканця [15], що у декілька разів перебільшує аналогічний показник у розвинутих країнах світу. Це негативно впливає на стан здоров'я населення.

Побутові та промислові відходи можуть використовуватись як вторинний продукт виробничого циклу. Наприклад, одержання альтернативного палива можливе при переробці твердих побутових відходів.

Особливої ваги використання відходів набуває при виробництві харчових продуктів, оскільки при існуючих технологіях вихід продукції з 1 тонни сировини залишається доволі низьким. Слід зазначити, що вторинна сировина має високий ресурсний потенціал, оскільки містить велику кількість корисних речовин, мікроелементів, що дозволяє використовувати вторинну сировину для виробництва додаткової продукції харчового, кормового й технічного призначення. Крім того, виникає можливість використовувати продукти переробки вторинної сировини як поліпшувачі властивостей продуктів, наприклад, використання сухої сироватки. Вторинна сировина, одержана при виробництві харчових продуктів, може використовуватись, наприклад, як корм для тваринництва. Супутня продукція може використовуватись як добриво.

Вода залишається ключовим природним компонентом забезпечення існування людства і цілісності екосистем. У зв'язку з цим раціональне використання водних ресурсів залишається проблемою, що набуває величезних масштабів. Основний вплив водокористування на водні ресурси зумовлюється дією двох чинників: безповоротним водозабором і скидом забруднюючих речовин у водні об'єкти.

Джерелами забруднення визнаються об'єкти, з яких здійснюється скид або інше надходження у водні об'єкти шкідливих речовин, що погіршують якість поверхневих вод, обмежують їх використання, а також негативно впливають на стан дна та берегових водних об'єктів. На території України практично всі водойми піддаються антропогенному впливу. Якість води в більшості з них не відповідає нормативним вимогам.

Основними методами охорони водних ресурсів виступають: охорона поверхневих і підземних вод від кількісного й якісного виснаження; створення системи

екологічно безпечного використання водних ресурсів; розвиток і впровадження ефективних технологій водокористування, які сприяють скороченню водоспоживання (рециркуляція води, повторне використання зворотних стічних вод); ефективне очищення стічних вод; забезпечення населення якісною питною водою з урахуванням пріоритетності питного водопостачання перед іншими видами використання води; удосконалення правового й економічного механізмів регулювання водокористування; заборона застосування пестицидів та інших отрутохімікатів у водоохоронній зоні.

Концепцією розвитку зеленої економіки розглядається сім основних напрямків, які необхідно реалізувати для досягнення поставлених цілей і вирішення завдань зеленої економіки у конкретній країні, серед яких зазначається також і розвиток «чистого» транспорту. На жаль, незважаючи на перспективність розвитку екологічно чистого транспорту в Україні та вимоги ЄС при підписанні договору про асоціацію з Україною, розглянути такий напрямок можна тільки з точки зору зарубіжного досвіду, оскільки чистий транспорт станом на 2015 р. не впроваджений.

Згідно з Пояснювальною запискою до проекту Закону України «Про внесення змін до Митного тарифу України», затвердженого Законом України «Про Митний тариф України» (щодо встановлення ставок ввізного мита на рівні 0 % на транспортні засоби, оснащені електричними двигунами) на сьогоднішній день існує три передумови для розвитку електротранспорту: необхідність знизити забруднення атмосфери, більш ефективно використовувати невідновлювані природні ресурси, а також інноваційний розвиток енергетики. Експерти вважають, що електромобілі в майбутньому замінять транспортні засоби, що працюють на двигунах внутрішнього згоряння. Електричні транспортні засоби, особливо автобуси, допоможуть поліпшити ситуацію із забрудненням навколишнього середовища в містах і знизити там високий рівень шуму. Електромобілі мають високу екологічність через відсутність необхідності застосування нафтового палива, антифризів, моторних масел, а також фільтрів для цих рідин.

Важливим фактором, що має заохочувати розвиток електромобілів в Україні, є зменшення залежності від імпорту нафти та нафтопродуктів (більшість з яких зараз використовується як паливе для транспорту). Відповідно до фахових розрахунків, світовий ринок чекає істотне збільшення кількості електромобілів — зі 138 тис. у 2012 р. до 1,8 млн авто у 2020 році. Ця тенденція поступово прийде і в Україну.

У багатьох країнах світу за останні роки затверджені національні програми розвитку електротранспорту, що передбачають різні методи стимулювання виробників і покупців електромобілів, зокрема через скасування ПДВ і мит.

Цікавим для України є досвід Естонії. Невелика країна за декілька років досягла значних успіхів у просуванні екологічного транспорту. Зокрема, трохи більше 5 % нових автомобілів, які продаються в Естонії, — це електричні авто. У 2011 р. країна вперше вирішила обміняти квоти на викиди вуглекислого газу на електромобілі. Відповідно до Кіотського протоколу до рамкової конвенції ООН щодо зміни клімату, кожна країна має певний обсяг дозволених викидів парникових газів. Невикористані залишки держави мають право продавати в

межах механізму торгівлі квотами. Естонія скористалася такою можливістю: країна продала квоти на 10 млн т викидів вуглекислого газу компанії Mitsubishi в обмін на більш ніж 500 електромобілів. Крім того, гроші від продажу квот пішли на створення допоміжної кредитної системи для людей, які хочуть придбати електромобіль, а також будівництво 250 зарядних станцій.

У Великій Британії ліберал-демократична партія пропонує до 2040 р. повністю заборонити використання дизельних і бензинових автомобілів, які не мають гібридної установки. Політики вважають, що ця заборона має діяти на всі авто, які використовуються для комерційних перевезень [16]. Державна підтримка придбання електромобілів здійснюється більш ніж половиною країн Європейського Союзу. При цьому стимулювання продажів електромобілів включає не тільки державні субсидії на покупку, але й зниження митних зборів на імпорт, вільний проїзд на платних дорогах тощо.

На жаль, в Україні відсутнє державне стимулювання попиту на електромобілі, і тому вони поки ще не користуються популярністю, насамперед через високі ціни. Ринок електромобілів в Україні поки що перебуває в зародковому стані — обсяги їх продажів у 2013 р. вимірюються кількома десятками. В той же час в Україні запроваджене повне мито на рівні 10 % і преференційне мито (8 %) на ввезення транспортних засобів, обладнаних електричними двигунами.

При переході до зеленої економіки особлива роль належить державі. Саме держава за допомогою фіскальних і податкових заходів може сприяти більш ефективному використанню ресурсів, переходу на енергозберігаючі технології та використання відновлюваних джерел енергії.

Існує точка зору, що спрямування інвестицій у зелену економіку може у сучасних умовах розвитку призвести до зниження зайнятості та скорочення робочих місць, але підвищення рівня конкурентоспроможності сприятиме підвищенню ефективності бізнесу в середньостроковій і довгостроковій перспективах, що забезпечить створення додаткових робочих місць.

У Доповіді ЮНЕП (2011 р.) зроблено три загальних висновки щодо перспектив зеленої економіки:

- зелена економіка не тільки призводить до збільшення багатства і, таким чином, створює загальне надбання екологічних ресурсів або природного капіталу, але й забезпечує більш високі темпи зростання ВВП, що є одним із основних показників добробуту економіки;

- бідні верстви населення безпосередньо виграють від збільшення природного капіталу, оскільки існує нерозривний зв'язок між викоріненням бідності й кращим підтриманням і збереженням екологічних ресурсів;

- при переході до «зеленої» економіки створюються нові робочі місця в кількості, яка з часом перевищує кількість робочих місць, зниклих у «коричневій» економіці. Однак на певному етапі скорочення робочих місць неминуче [17].

З огляду на це, одним із ключових елементів екологічно стійкого та соціально спрямованого розвитку є розвиток зеленої економіки, яка забезпечує створення зелених робочих місць. Крім того, зелена економіка дозволяє підвищити екологічну безпеку діяльності організацій, спрямованих на «озеле-

нення» виробничих процесів і робочих місць, сприяє реалізації прогресивних заходів соціального спрямування й охорони навколишнього середовища спільно із зусиллями із забезпечення охорони праці та створення відповідних умов праці для усіх [18].

У Доповіді ЮНЕП «Зелена економіка» (2011 р.) зазначалось, що озеленення економіки вимагає великомасштабних інвестицій у нові технології, обладнання, будівлі та інфраструктуру і, отже, може стати головним стимулом підвищення рівня зайнятості. Різні дослідження показують, що продовження стандартів функціонування бізнесу в існуючих формах призведе до прискореного скорочення робочих місць, а перехід від «коричневої» до «зеленої» економіки може підвищити зайнятість [19]. Зелені робочі місця є носіями специфічних властивостей, які вигідно відрізняють їх від існуючих робочих місць.

У спільній доповіді ЮНЕП/МОП/МОР/МКП 2008 р. дається визначення зелених робочих місць як будь-яких робочих місць, що відповідають принципам гідної праці, які сприяють збереженню та якісному відновленню навколишнього середовища як у сільському господарстві, промисловості, так і у сфері послуг або управління. На практиці ці робочі місця: 1) знижують споживання енергії та сировини; 2) обмежують викид забруднюючих речовин; 3) зводять до мінімуму рівень відходів і забруднення; 4) зберігають і відновлюють екосистеми; 5) дозволяють підприємствам і громадам адаптуватися до зміни клімату.

П.В. Трифонов визначає зелені робочі місця як такі, що забезпечують гідну працю, значно скорочують негативний вплив економічної діяльності на навколишнє середовище і призводять у кінцевому результаті до створення життєздатних підприємств і стійкої економіки [18].

Висновки

Останнім часом зростають ризики, що пов'язані зі зміною клімату, збільшенням тиску на екосистему діяльності людини. Забезпечення позитивних змін вимагає впровадження заходів, спрямованих на підвищення екологічної стійкості економіки. Процес екологізації економіки буде супроводжуватись зміною зайнятості та структури зайнятих при виробництві товарів і наданні послуг. Кількість і структура створюваних робочих місць залежатиме від формування попиту на екологічно чисті товари й обсягу інвестицій, які будуть спрямовуватись в озеленення економіки. У свою чергу, екологічно чисті товари можуть реалізовуватись при забезпеченні достатнього рівня купівельної спроможності населення. За оцінками ЮНІДО, глобальний ринок для зелених технологій і видів діяльності має зрости до 3 млрд дол. США до 2020 р. [20].

На думку науковців [18], попит на «зелені» товари має більш високу еластичність зайнятості, ніж усереднений попит. Крім того, він значно випереджає попит на ресурсомісткі й енергомісткі товари. Так, у Європейському Союзі в даний час є близько 15 млн робочих місць, прямо або опосередковано пов'язаних із захистом біологічного різноманіття та з відновленням природних ресурсів. У Німеччині програма реконструкції будівель з метою підвищення ефективності використання енергії призвела до створення близько 300 тис. робочих місць на рік. У Бразилії майже 3 млн робочих місць (близько 7 % офіційного показника зайнятого населення країни) зосереджені

в секторах і професіях, спрямованих на зниження негативного впливу на навколишнє середовище. У Сполучених Штатах у виробництві екологічних товарів і в наданні відповідних послуг зайняті також близько 3 млн людей.

МОП наголошує на тому, що правильна політика та чітко окреслені стратегії переходу до зеленої економіки можуть призвести у найближчі 20 років до створення від 15 до 60 млн додаткових робочих місць [21].

В основу економіки розвинених країн покладена парадигма сталого розвитку, яка забезпечує зростання добробуту суспільства без додаткового навантаження на екосистему. Це передбачає збалансоване співіснування навколишнього середовища, соціальної й економічної систем для забезпечення довгострокової перспективи промислового розвитку, що є характеристиками зеленої економіки.

Впровадження концепції зеленої економіки дозволить забезпечити сталий розвиток економічної системи в Україні. Головною відмінністю цієї концепції є необхідність орієнтації суб'єктів господарювання не лише на економічні інтереси, а й на забезпечення досягнення соціального й екологічного ефектів. Досягнення позитивних результатів у цьому разі можливе за рахунок впровадження ресурсо- та енергоощадних технологій, які супрооджуються зменшенням тиску на навколишнє середовище, призводять до покращення якості життя за одночасного підвищення ефективності виробничих процесів.

Зелена економіка спрямована, у тому числі, на використання відновлюваних джерел енергії й ефективне використання ресурсів, проте вона потребує значних інвестицій для забезпечення інноваційного розвитку. Зелена економіка забезпечує створення зелених робочих місць, підвищення ефективності виробництва, але потребує формування відповідної культури споживання. Розвиток зеленої економіки в Україні передбачає проведення відповідних інституціональних реформ, ефективну взаємодію держави і бізнесу, необхідність забезпечення технологічного прориву.

Література

1. *Environmental performance index rankings* // Yale University. — 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.epi.yale.edu/epi2012/rankings>.
2. *International Human development indicators* // United Nations Development Programme. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/UKR>.
3. «Зеленая экономика» — новый вектор устойчивого развития? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ictsd.org/bridges-news/«зеленая экономика»>.
4. Коннова Е.Е. Зеленая экономика и промышленность — российские перспективы развития в условиях ВТО // Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. — 2014. — № 3—1. — С. 88—94.
5. UNEP (United Nations Environment Programme) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unep.org/>.
6. Паван Сухдев (Deutsche Bank) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ted.com/talks/pavan_sukhdev_what_s_the_price_of_nature/transcript?language=ru.
7. Вікіпедія. Зеленая экономика [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>.
8. Зеленая экономика NB! [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.regreenlab.ru/ru/green-economic>.
9. Степаненко Б.В. Финансирование зеленого бизнеса у контексте обеспечения стабильного развития / Б.В. Степаненко // Актуальные проблемы экономики. — 2010. — № 12. — С. 75—81.

10. Ермекова А.Е., Джоланов Е.Е. Казахстан на пути развития «Зеленой экономики» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.rusnauka.com/14_NPE_2015/Economics/13_192911.doc.htm.

11. Єлісеєва Г.Ю. Статистичне оцінювання розвитку зеленої економіки в Україні / Г.Ю. Єлісеєва // Вісник Дніпропетровського університету. — 2013. — Т. 21. — Випуск № 7/2. — С. 128—133.

12. Виклики для енергетичної безпеки України [Електронний ресурс]. — Режим доступа: http://www.icps.com.ua/files/articles/58/24/Energy_Strategy_UKR.pdf.

13. Репкін О. Відновлювана енергетика: як вижити у вітчизняних реаліях [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://forbes.ua/ua/opinions/1391580-vidnovlyuvana-energetika-yak-vizhiti-u-vitchiznyanih-realiyah>.

14. International Federation of Organic Agriculture Movements The Principles of Organic Agriculture [Електронний ресурс]. — Режим доступа: http://www.ifoam.org/about_ifoam/pdfs/POA_folder_russian.pdf.

15. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

16. Чи з'являться на українських дорогах електромобілі? [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://ua-energy.org/post/48547>.

17. Навстречу «зеленой» экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности — обобщающий доклад для представителей властных структур. ЮНЕП, 2011 г. — 44 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступа: http://www.un.org/ru/development/sustainable/ger_synthesis.pdf.

18. Трифонов П.В. Зеленые рабочие места — основа эколого-ориентированной экономики в XXI веке // Стратегии бизнеса. — 2015. — № 3 (11) [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://www.strategybusiness.ru/index.php/jour/article/view/149/144>.

19. Программа ООН по окружающей среде. Зеленая экономика. Занятость. Справочный документ. ЮНЕП. 2012. [Електронний ресурс]. — Режим доступа: http://www.unep.org/greenconomy/Portals/88/documents/research_products/briefingpapers/Ru_GE_EMPLOYMENT.pdf.

20. UNIDO, General Conference Thirteenth session, Vienna, 7-11 December 2009 Forum on industrial development issues Issues paper by the Secretariat Distr.: General 28 October 2009. — P. 6.

21. Развитие зеленой экономики может привести к созданию 60 миллионов дополнительных рабочих мест в ближайшее 20 лет [Електронний ресурс]. — Режим доступа: http://www.un.org/russian/news/story.asp?NewsID=19154#.VZJ5C_ntmko.

СОЗДАНИЕ РАБОЧИХ МЕСТ В «ЗЕЛЕННОЙ» ЭКОНОМИКЕ

Т.Л. Мостенская, Т.Г. Мостенская, А.С. Ралко

Национальный университет пищевых технологий

В статье рассмотрены сущность и принципы построения «зеленой» экономики. Утверждается, что зеленая экономика направлена на снижение риска для окружающей среды — среды обитания человека и сокращение дефицита природных ресурсов. Среди направлений, которые необходимо реализовать для достижения целей и решения задач зеленой экономики в конкретной стране, выделяют: внедрение возобновляемых источников энергии; внедрение энергоэффективности в жилищно-коммунальном хозяйстве; развитие органического земледелия в сельском хозяйстве; совершенствование системы управления отходами; совершенствование системы управления водными ресурсами; развитие «чистого» транспорта; сохранение и эффективное управление экосистемами. Рассмотрено каждое из этих направлений, определены их

сущность и состояние развития в Украине. Несмотря на значительные инвестиции, необходимые для реализации «зеленой» экономики, ее внедрение позволит выйти Украине на новый уровень развития. Это отразится на повышении ВВП, уровне качества жизни населения и уровне занятости. Зеленая экономика строится на создании зеленых рабочих мест и является составляющей концепции устойчивого развития.

Ключевые слова: *зеленая экономика, зеленые рабочие места, энергосберегающие технологии, окружающая среда, устойчивое развитие.*